

”שובו בנים”

הם בונים את החומה הכי פינימית והכי שורשית יותר מכל פרוגד שילוד אשה יכול להשיג, אפילו יותר מאלשיע בן אביוה. כותב בספר התורה: בדיו על קפק:

’לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל’

יהודי יקר! אתה בן בנו של יעקב אבינו, אתה שייך לעם שיצא מישראל סבא. אם כך, אתה אהוב. אתה יכול, אתה מסוגל. גם על אחר נאמר תשב אנוש עד דכא.

כן, התורה מעידה שיש אך רוח, שלא מיד רואים את זה, לא מיד מרגישים את זה, אראנו ולא עתה, אשורנו ולא קרוב. לגשת לחלון או אבל בסוף, בסוף תתגלה האמת.

אתם יודעים מה: חז׳ל לא קבעו את פרשת בלק בקריאת שמע.

אבל מה אתם אומרים על הרעיון לקבוע את פרשת בלק להזדמנות אחרת ביום. כל יום חק ולא יעבור, לעצור את הכל, לגשת לחלון או למרפסת. להסתכל לשמים, ולנסות למצוא שם את החיוך, את ההבטחה הכי עמוקה בתבל:

שׁה אלוקינו עמנו. בכל מצב והכלל, אהובי אחי, חזק ואמץ מאד, ואחז עצמך בכל הכחות להישאר קיים בעבודתך, ואל תחוש ואל תסתכל כלל על כל הניל או כיוצא בזה. ואם אתה חשק מאד מאד ממנו יתברך, ונדמה לך שאתה פוגם בכל שעה ממש נגדו יתברך, עם כל זה כנגד זה תדע, שיש כזה שהוא גושם כל כך כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה להשם יתברך היא גדולה ויקרה מאד מאד, ואפילו נקדה קטנה מאד, שהוא נתק ממשמיותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים...

אתה יודע, בעולם מופקר ומשובש כמו שאנחנו ממצאים בו - אפילו רגע אחד של יישוב הדעת, אפילו מחשבה אחת של אמת על עצמך, מעידה כי יש בך בריאות הכי חזקה בעולם, שאתה לך אהוב ומתוקן. שכל כך טוב לנו שאתה מי שאתה.

למשיהו שיתווכח אתם, שישבור להם את המיתוס והם יוכלו לבכות בפניו, והוא יאפשר להם. כשכבר גופו בל עמו, כשהוא כבר חולה אחר, ונוטה למות. הוא אומר פתאום לרבי מאיר ׳נראה לך שאני שווה משהו? ׳נראה לך שיש לי סיכוי?׳ רבי מאיר לא מתלהב וצועק ׳סוף סוף ברוך הבא. כל העולם מחכה לך, אין עליך, פנו מקום שמעו אלישע חזר בתשובה ווואהוו!׳ הוא גם לא אומר לו, ׳ו מה אתה שואל, כבר דיברנו על זה מליון פעמים, שאתה יכול לחזור בתשובה!׳

הוא רק אוסף את כל האמונה שלו, ואומר לו בנות וברגש עצום. ׳כן רבי, גם במצב שלך, גם כששעון החולך הולך ואוזל, עומד השי״ת כמו אמא שבנה השובט טיפס על עץ גבוה, ופורש את ידיו באהבה ואומר: מי בא אלי שובבון חמוד. שובב שקרע את בגדיו, שהוא מזיע שהוא מלוכלך, רץ אל אמא, רץ אל אבא. ואבא אומר לו ׳שובב קטן שלך, אני אוהב אותך כל כך!׳ ואחר בוכה. והבכי הזה לא נותן לי מנוח.

כמה אנשים מסתובבים ביננו, ואומרים לעצמם: ׳לפי כל החוויות שעברתי עד היום, וכל הנסיבות שהתרחשו סביבי עד היום - אני מבין, שאין לי סיכוי, שלעולם לא אוכל!׳ והם מפתחים איהו ׳משפט מחץ׳ שלא נותן לאף אחד לחזור אותו. משפט שכשהם אומרים אותו אי אפשר יותר להתווכח איתם.

אבל בפנים, הלב הפצוע שלהם מצפה כל כך לצדיק האמת, שלא יאמין להם. שיבוא ויחבק אותם. שיאמר להם: ׳נכון שאתה לא ראוי ולא בסדר, ומעולם לא היית בסדר וכבר אבא שלך הרג אותך נפשית, והסביבה שלך שפטה אותך מקטנות, נכון. אבל תרשה לי רק, רק לחבק אותך.

אני מבטיח, אני אהיה בשקט, בדממה, רק תשים את הראש שלך על הכתפיים שלי. זה בסדר. אתה יכול לבכות. זה בסדר...׳

אתם מבינים מה עושים הפסוקים הללו, של פרשת בלק.

ולבסוף חלה מתנונא, ואמרו לו לר״מ רבך אבאיש [אמרו לו לר״מ, רבך חולה ונוטה למות]. אזל גביה לבקרתיה [הלך לבקר אותו, וכמוכן ברגעים האחרונים לימי חייו האומללים, ניסה התלמיד המסור שוב] ואז׳ל חוזר כך. אמר אי הדרנא מתקבלין [וכי אם אשוב בתשובה וכי יקבלו בשמים את תשובתי?] אמר ליה והכת׳ב (תהלים ז) ׳תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, בכה אלישע, ונפטר.

חשבתי הרבה על אלישע. לכאורה אדם שזכה להעפיל למעלות כל כך נשגבות עד שהוא זוכה לשמוע מסרים מאחורי הפרגוד, והנה הוא שומע בבירור, שכל הפסוקים שנאמרים על התשובה לא נאמרו בשבילו, ׳שובו בנים שובבים׳ - הכל טוב הכל יפה, אבל אלישע, אלישע מחוץ לסיפור, ׳חוץ מאחר׳. באמת, אמרו לי אתם, בשביל מה עוד יש לו לעבוד ולהתייעץ בשביל מה? וכי יכול לבוא משהו ולומר לו ׳לא שמעת טוב?׳ אני הייתי שם ואני יודע שאתה לא צודק? האם יש משהו שבכלל הגיע לדריגה שלו והוא יכול להתווכח על מה שהוא שמע בפירוש?

ותראו איך הוא מתבצר בעמדתו. רבי מאיר, תלמיד, בהזדמנויות שונות, מנסה שוב את מזלו, והוא אומר: לאו אי אפשר! שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר.

אתם יודעים, אדם שחווה את אותו מסר, באותם מילים מדוייקות, זה מראה שהוא לא מספיק בריא לחשוב אחרת. אדם שלפחות חושב שניה כיוון מחשבה שונה - הוא כבר מקבל לפחות תשובה עם מילים אחרות, אפילו לא אחת מסקנה.

אחר, עונה באותם מילים בדיוק. לא! אני לא יכול! שובו בנים שובבים חוץ מאחר!

ואתם יודעים רבותי, דווקא האנשים אשר נראה לנו שהם כל כך חזקים בעמדתם, שהם חוזרים על אותו המסר כמו בתקליט, שובו בנים שובבים חוץ מאחר - דווקא הם, יש להם בל כל כך גרש מתחת, לב שכל כך כוסף ומשתוקק לשמוע ממישהו שהם טובים. שהם יוכלים.

הם כל כך לא מאמינים לקלילות שהם מתיזים לכל עבר. הם כל כך מתים מגעועוע

שוב יום שלישי. אני פותח את החומש למצוא איהו פסוק פפרשת השבוע שאני יכול לעמוד עליו ולעייין בו.

ואני מוצא את עיני לחות. אך אפשר לכתוב משהו על הפסוקים הללו, כאשר המילים הפשוטות של הפסוקים כל כך מלאות בהוד והדר, בכבוד ויקר.

תמיד, כשאני קורא את הפסוקים הללו, אני שב אל דברי הגמרא בברכות ׳בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, ונכון בשקט לא קבעוה, אבל אתם יודעים מה זה היה נותן לנו, עם ישראל, ובפרט בגלותנו הארוכה כל כך - לשמוע את הפסוקים הנעימים של פרשת בלק. על גמולנו דברנו, והתכוונתי על הגלות הכללית, אך לא פחות מכך - על הגלות הפרטית.

בדיוק השבוע קראתי בספר הנפלא ׳מבוא לתלמוד׳ על אלישע בן אביוה, תנא קדוש, שלי׳ע יצא לתרבות רעה כיון שהוא שמע מאחורי הפרגוד קול קורא ומכריז: ׳שובו בנים שובבים חוץ מאחר.׳

היו שם בספר ציטוטים מבבלי ומירושלמי. למשל את זה (תהיג טו ע״א):

שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה, מאי דכתיב לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז. אמר לו, אלו דברי תורה ששקני לקנותן ככלי זהב וכלי פז ונוחין לאבדן ככלי זכוכית. אמר לו, רבי עקיבא בר לא אמר כך, אלא מה כל זהב וכלי זכוכית אף על פי שנשברו יש להם תקנה אף תלמיד חכם אף על פי שסרח יש לו תקנה. אמר לו, אף אתה חוזר כך. אמר לו, **כבר שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר.**

תנו וכו׳. משה באחר שהיה רוכב על הסוס בשבת והיה רבי מאיר מהלך אחריו ללמוד תורה מפיו, אמר לו מאיר חזור לאחריך שכבר שיערתי בעקבי טסע עד כאן תחום שבת. אמר ליה, אף אתה חוזר כך. אמר ליה, ולא כבר אמרת לך כבר שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר.

ואתם יודעים מה הסוף הכי מפחיד, מה שמבוא בתוס׳ שם (ר״ה שובו בנים שובבים):

עטרת פז
ממחשבת המוסר

הבא ליטהר מסייעין בידו

בחור שלמד באחת הישיבות היה רגיל לאחר לתפילת הבוקר. כאשר העירו לו, היה עונה, העיקר שאני מגיע, מה משנה מוקדם או מאוחר... לימים נפלה שרפה בביתו כאשר הגיעו מכבי האש [לוחמי האש] היה לאחר מעשה, והוא השכיל לומר כי יש כאן מידה כנגד מידה שהנה לא שייך לומר, ׳העיקר שהם הגיעו לא משהו במוקדם או מאוחר...׳ הסיפור נהיה לשם דבר מפיו של ראש הישיבה לדורות הבאים. אחד מבני הישיבה כתב ספר בענין תפילה וכתב שם את הסיפור הנ״ל. שכוננס קמיה הרנח״ק זצ׳׳ל לקבל הסכמה לספרו עיין מרן בספרו והתפעל מאוד מהסיפור ואמר שהיה כותב סיפור זה בספרו ארוחת יושר.

הקב״ה מדבר איתנו. עם כל אחד ואחד צריך רק להטות אוזן, יש נורות אדומות, כל מיני סימנים שאפשר לראות ולשמוע אולם יש שמתעלם מהמסרים איז הם נפסקים. כפי שצמניו אצל בלעם. הקב״ה אומר לו אל תלך ושוב אל תלך וכאשר התעקש בלעם ללכת אמר לו ה׳ לך: ׳ורשי׳ מביא במקום דברי חז׳׳ל ש׳בדרך אדם רוצה לילך מוליכון אותו׳ בתחילה יש לאדם שמירה שלא יגיע למקומות לא טובים והוא יכול לראות חוסר הצלחה. אולם אם הוא מתעקש עוזבים אותו לדרכו ונותנים לו ליפול אחר יצרו ר״ל.

בסוף שבוע זה מתחילים בס״ד ללמוד מסכת כתובות ניתן להצטרף לחזרה למי שכבר למד בעבר, ומי שעדיין לא למד, אלא לא עכשיו אימתי. **בברכי יוסף יו״ד סימן רמ״ו** מדבר בין השאר על דרך הלימוד ומה סדר העדיפות וז׳׳ל לימוד מסכת ברכות ענין גדול. מסכת שבת ענין מפואר. **כתובות כולל כל התלמוד**. עין שם תו״ג. גם בהקדמה לספרו **כתב בעל ההפלאה** מעין זה וז׳׳ל: והנה בחרתי לברר ולהוציא לאורה חידושי מסכת כתובות מוקדם, להיות למדתי מס׳ זו בשיבה בטרם בויה הגה [לפראנקפורט זמ״ן] ובתוך לימוד המסכתא נתקבלתי הגה, וחזותי מתחילתה בפעם שנייה בלימוד הישיבה. לא הנחתי סוגיא וענין אחד שלא ביררתי אותו בשיבה, בשגם כי מסכתא זו כוללת על ענינים, **והראשונים קראוה ש׳ס קטן**. ע״כ אמרת, זה יצא ראשונה.

לעטר פתורא
דרושים נאים לפרשת השבוע

אין כוחו אלא בפיו

מהב״ת כל יום תמיד שלש פעמים כסדרן, ובכל עת שלא כסדרן, כל בקשה לכל ענין שלא יהיה, הרי עצם זה זהו השבח הכי גדול וגורא שניתן לשבח. הכיזד הוא שכל יהודי באשר הוא, אנשים נשים וטף, לכלל מפרט חסרונותיהם צריכה מחלותיהם וכו׳, יודעים כי יש מקום שבו יוכלו בקביעות יום יומית. לעולם עד - להפיל בקשותיהם, אם לא שיעודים כי זהו המקום שממנו ראוי לבקש, הרי בעצם בקשתם הם מודים כמאה עדים דהוא בעל הגבורות, תמיד אפשר לבקש מאתו כל דבר ובכל שעה, ואין ח׳ו מצב שאין ביכולתו להענות לבקשתם. ועז׳ הרי דכאי ראוי להאמר

׳ופי יגיד תהילתך, דהינו כי גם הברכות האמצעיות שתוכנן בקשה, הרי כל כולם תהילתך, שהם הודאה בגבורותי. ולזה מיושב לשון ׳יגיד תהילתך׳, שכלאו תונה, שהגדה היא לשון קשה כדאיתא ברש״י פרשת יתרו, פירוש עולה יפה לשון הגדה על תהילותיך, אמנם לפז׳ ניחא, כי יגיד חוזר על גבורותי, דהינו שאין צורת הביטוי של התהילה בצורה של שבח להדיא, אלא שב״ש שמבקש בזה מגילה כי מודה הוא כי ממנו ראוי לבקש, ובהו משבח בגבורתו וכנ״ל, הרי צורת הביטוי היא בהגדה, דהינו שמבקש שבו ע״י הודאה בגבורותי (וכנע״ז י׳ל לגבי ׳להגיד במקום חסד׳ (תהלים צג) דפרש״י שם דקאי על עת הגאולה, וזא לך ראוי לומר שבה, א״כ חסדו יהיו גלויים, אלא מידת הדין נותנת לומר שבו, א״כ נופל עליה לשון הגדה). ואת אשר חפצתי מצאתי, וז׳׳ל ר׳ צדוק מלובלין (פרי דציק ויקרא רפצתי סיון) אדני שפתי תפתח ופי יגיד וגו׳ שיעיקר התפילה שנפתח הפה לומר תהלה לך, שכל שתיים עשרה ברכות אמצעיות ההכרה שהכל מה׳ יתברך שבו נוסח הברכות בלשון הווה שובר אויבים וכו׳ בהווה, עכ״ל.

יש להתבונן, בדפתיחת תפילת העמידה נתקן לומר הפס׳ ׳ה׳ שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך׳ (ברכות ד). וק״ו״ל שלש ראשונות שבת, אמצעיות בקשה, וגו׳ אחרונות הודיה. א״כ, בשלמא ג׳ ראשונות ואחרונות עליהם ראוי לומר ופי יגיד תהילתך, אמנם על אמצעיות שבהם מבקש צרכיו הכיזד ראוי לקרואם ׳תהילתך׳ והרי אינו מהלל אלא מבקש (אכן בפי הסדר ליוקח נע״פ טשו) כתב וז׳׳ל יסדיי אדם שבוחו של הקב״ה ואח״כ יתפלל, זהו ה׳ שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך, עכ״ל, ומשמע דקאי רק על ג׳ ראשונות, דתפתח לשון פתיחה).

הנ״ל, דהנה בנוסח ברכת גבורות, לאחר הפתיחה ׳אתה גבור לעולם א׳׳, מפרטים את גבורותיו. ברם, במכלול השבחים הנאמרים ישנם כמה שבמשולל ראשון אי מקומם בגבורות, ׳מכליל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים׳ ׳רופא חולים׳, לכוּ! הם שבחים למידת הרחמים והחסד של הב״ת ולא לגבורות. אלא ד״ל דזהו גופא גבורתו, דהינו, שאין לך גבור בשך ודם שיכול להבטיח כי יכלכל אפי׳ אדם א׳ לעולם ועד, שלא לעולם חוסן, כ״ש את כל החיים עלי חלד, אין לך רופא א׳ שיכול להבטיח שירפא אפי׳ חולה אחד מחולים, וכ״ש כל החולים. היכולת להבטיח ולקיים - כלכלל, לרפא, להחיות, את כל הניזקקים, בכל עת בכל שעה ללא שינוי ותמורה, את זה יכול להבטיח רק ׳בעל גבורות, מי שיבדו הגבורות. ונראה דזו כוונתו באומרו ׳אתה גבור לעולם׳, דהינו לא שיצאת גיבור׳ לתקופת זמן של ׳עולם׳, אלא אתה סוג גיבור אחר, ׳גיבור לעולם׳, שבתורה אינה תלויה במקרים כדרך שאר גיבורים מתחמת גבורתו ׳בעל גבורות׳, אתה גיבור לעולם׳.

עטרת המקרא

באורים בפרשה בדרך הפשוט

מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל (בג)'

לירושו (ביב קטו) שממלא את מקומו. אמנם בעכו"ם בעצם אין חוששין לזרע האב דרחמנא אפקריה לזרעיה, ורק גדלי ביה רחמנא לבדדים מסוימים שיתחיים לאביו (ע"י רמב"ן יבמות צח), וא"כ אין גדרו שממלא מקום אבותיו בכישראל, אלא יורש דאם לא הוא, אטו בר קשא דמתא לירות. וקצת יש לדייק כן דהנה ילפי' דגוי יורש אביו, מקרא דוחשב עם קונהו ולא עם ירושי קונהו (פירושו יו"ד). והנה בישראל כה"ג קיי"ל דהעבד עובד את הוב. ונמצא דבמקור דין ירושה עצמו, עולה, דבגוי אין הוב קם תחתיו, כדחוי בישראל.

והנה הספורנו ביאר סיפא דקרא, ותהי אחריתי כמוהו - ולבלב שתהיה אחריתי וצאצאי מעי כמו ישראל, כי בניו של אדם ויוצאי חלציו נקראים אחריתו. ולפמשת"ת נראה דסוף הפסוק הוא המשך מעלת ישראל המבוארת בתחילת הפסוק. דבישראל ע"י שזרעם מתחיים אחר האב בעצם, ממילא יש לאדם אחרית. והנה שנתאונה בלעם, למות ירישם, שמניחים אחריהם בן לירושם.

זרע ישראל (מדרש). וביאר הט"ז, ע"פ מה דאיתא בנדה (טז) דהמלאך נוטל טיפה ומביאה לידי הקב"ה ואומר, ברש"ע טיפה זו מה תהא עליה גבור או חלש, חכם או טיפש כו'. ולמדנו מדבריו דדברי חז"ל הנ"ל אמורים רק בישראל.

עוד נראה לבאר, ענין, הקב"ה יושב וסופר רביעיותיהם של ישראל, ע"פ הא דאיתא ביבמות צח. אמר רבא, הא דאמר רבנן אין אב למצרי (נראה דנקט "מצרי" משום דקרא דמיתו, מיירי במצרים), כו', ש"מ אפקורי אפקריה רחמנא לזרעיה, דכתיב: בשר חמוריים בשרם וזרמת סוסים זרמתם. נמצינו למדין דזרעו של גוי, לא חשיב ולא כלום. ורק באבותינו חשק ד', ויבחר בזרעם אחריהם.

והנה ביבמות סב. איתא דנכרי לאו בני נחלה נינהו, ופרש"י, לאו בני דין נחלה נינהו דבת כבן וככור פשוט, אבל ירושה נהגא בהו, דעכו"ם יורש אביו דבר תורה עכו"ם. ונראה, דחלוקה היא ירושת ישראל מירושת עכו"ם ביסוד דינה, דבישראל גדר הירושה היא ביום הנחילו את בניו, דהיינו שהאב מניח בן

עטרת זדימון

תקויריים בפרשת השבוע

פרשת בלעם היא אחד המקורות בתורה לביאת המשיח ב"ב. וכך כתב הרמב"ם ברש פי"א מהלכות מלכים, אף בפרשת בלעם נאמר, ושם נבא בשני המשיחים. במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד ציאהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל מיד בני עשו. ושם הוא אומר אראנו ולא עתה זה דוד, אשורנו ולא מלך המשיח. דרך כוכב מיעקב זה דוד, וקם שכב מישראל זה מלך המשיח. ומתן פאתו מואב זה דוד, וכן הוא אומר ויך את מואב וימדדם בחבל, וקרקו כל בני שת זה המלך המשיח שנאמר בו ומשלנו מים עד ים. והיה אדום ירשה זה דוד, שנאמר ותהי אדום לרוד לעבדים וגו', והיה ירשה זה המלך המשיח שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון וגו'. המאמר יסוק השבוע בספר קול התור וביחס אליו.

ספר קול התור מיוחס לר' הלל ב"ר בנימין משקלוב שהיה מתלמידי הגר"א ומבני משפחתו. הספר נדפס הראשונה בסביבות שנת תש"ט ע"י אחד מצאצאי ר' הלל, ר' שלמה זלמן ריבלין, ע"פ כתב יד שהיה ברשותו. בשנת תשכ"ח הספר חוזר ונדפס ע"י הועד להפצת קול התור בראשונה של הגר"ח פרידלנדר זצ"ל. כפי הגהרת הספר הנדפס הוא תמצית וריכוז של כתבי יד העוסקים ברמזים על הגאולה והוא אינו החומר המקורי. וכך כתב בראש הספר, גוף החיבור מיוסד ומתולב כולו בתורת הקבלה ובחלוקה הגדולה הוא כספר חתום ברמזיו סתומים וחתומים. בספר זה הבאנו תמצית מתוך תמצית הדברים שאפשר לכל בר אורין ומש"כ לכל יודעי חן להבינם. כמובן שבידיעה הקצרה שלפנינו אי אפשר לעסוק בכל ענייני הספר אבל איתניק בקצרה את יסודות הספר כפי המבואר במבוא לספר במהדרות הגר"ח פרידלנדר.

כלל גדול הניח הגאון רבי הלל בשם רבו הגר"א כיסוד אל הספר הנכבד הזה, והוא, שמיום שהגענו לתקופת עקבתא דמשיחא, ניתן הכח בידיו לעורר ולקרבת את הקץ האחרון בדרך הטבע ע"י מעשים שסגולתם הקירוב הזה. ועל כן מיום ההוא והלאה, חוב גדול וקדוש מוטל עלינו לעסוק בכל חכנו במעשים ההם. ורמזו חז"ל לתקופה זו בגמ' סנהדרין צ"ח ע"א. אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר (ויחוקל לו) ואתם היו ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרוב לבוא ופירשיי' כשתתן א"י פריה בעיני יפה אז יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה יותר. ומבאר הגר"א, דהיות א"י נונתנת פריה בעיני יפה לבניה לישראל היושבים עליה ועובדים אדמתה, לאו סימן גרידא הוא לקירוב קץ הפלאות, אלא פעולה גדולה וחזקה המסורה בידי ישראל לעשות, שסגולתה היא קירוב הקץ. שכלל בישראל מרבים עלות ולהתקבץ לארצם ועובדים אדמתה ובונים רבותיה ומיישבים שמונה, כן הקץ האחרון מתקרב ובא לקראתם. ונקרא קץ מגולה על היותו מסור בידיו להחיש על ידו את הקץ האחרון. והקץ האחרון נקרא קץ מכוסה, ללמדנו שאין שליטה בידי אדם לקרוב מצד עצמו אלא ע"י קץ זה המגולה והמעשים הקשורים בו. תקופת קץ מגולה נפתחה משנת ת"ק לאלף השישי ואילך, ודבר זה נודע לחכמים ע"פ כללי חכמת הקבלה.

הנה כלל המעשים שעלינו לתפוס ולהתחזק בהם בקץ המגולה מתחלק לשנים, לגופניים ולרוחניים. הגופניים נכללים בג' מינים: א' קיבוץ גלויות ישראל. ב' בנין ירושלים. ג' כיבוש רוב ארץ ישראל. ב' כיבוש רוב ארץ ישראל. בעת שממונה, והעברתו ע"י ישובה. הרוחניים גם הם ג' מינים: א' גילוי דוי התורה. ב' לימוד החכמות הטבעיות כאמצעי להשכלת רזי התורה. ג' התארגנות אנשי אמנה בירושלים.

כל העבודה של קבוץ גלויות היא הכשרה להקמת וקיום אנשי אמנה, כדי להגיע לדרגת גאולה האמת וקדושת השם ולתקן עולם במלכות ש-ד-י, שהיא תכלית הגאולה השלמה, כי בלי קיום אנשי אמנה אין תקוה ח"ו לכל עבודת האתחלתא, כי לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה. ודרגת אנשי אמנה באה אך ורק עם שבעת תקוני צפנת פענח, לא רק במחשבה ויחודי הכוננות הסודיות, אלא גם בשילוב תקוני המעשה הקשורים בהם. ומבאר שם שבג' מידות שצריכות להמצא באנשי אמנה: השנותות, התעלות, התכללות, התטהרות, התקדשות, התגבורות והתייחדות. אין כאן המקום לבאר כל אחת ממידידות אלו, רק נעתיק את מה שכתב במידה האחרונה כדי שבנין באלו מדרגות עסקינו. על דרך הפשט התייחדות עם קודשא בריה הוא. אחרי העליה בכל ששת הדרגות הקודמות, אפשר להשיג את הדרגה של יחוד קוב"ה ושכינתו' והחזרת השכינה לציון ושלמות הגאולה מהרה אמן.

בשנת תשכ"ט הוציא הגר"א כשר זצ"ל ספר בתקופה הגדולה, בו הוא טוען שמדינת ישראל והצלחתה היא היציאה לפועל של הרעיונות שבספר קול התור. ובספר תשובות והנהגות ח"ד ס' שח נדפס מאמר גובה לדברים הללו. וכך כתב שם: הופיע בארץ ספר חדש בשם "קול התור" המיוחס לר' הלל שקלובר זצ"ל תלמיד רבינו הגר"א זצ"ל, ויסודו לבאר את סדר הגאולה, קיבוץ גלויות, ובנין ירושלים לפי שיטת הגר"א. ואם כי יש לפקפק בחכמה דברים המובאים שמה, מ"מ נראה הדברים שיש שם גם כמה דברים שאינם יצאו מפי רבינו הגר"א זצ"ל. וראי את שיהיה שיש את הספר הנ"ל עם הגהות וספר משלו, מטשטש ומערבב את הדברים, עד שלדעתו, רבינו אור העולם הגר"א זצ"ל היה "לאומני" שדרש לעמול ולפעול למען מדינה עצמאית, והענין החל בכיבוש ירושלים ובמלחמת ששת הימים ואסור לסגת מהמגולות וכו'. ובכיתוב, את הכל מוצא בתוך ספר זה, ולדעתו מעכשיו מי יבוא אחרי רבינו הגר"א זצ"ל לחלוק ח"ו על דברי קדשו. והנה העלים עין שבספר "קול התור" גופא מפורש שלא כדבריו.

והנה כוונת רבינו הגר"א זצ"ל מבואר שדרש מתלמידיו, והיינו מהמיוחדים שבהם שהכיר שהם ראויים לחיי קדושה בארץ הקודש, לעלות ארצה ולהכניע עם הס"מ בעבודת שונות. והיום בעו"ה יש מעט מאד עובדים כאלו, ובמדה שצדקה ביעולם היחודי השרוי בכסופין דקדושה עלות ולהתקדש ולהתטהר באוירא קדישא. בודאי יעלה ומוצה רבה בידו. שבהפוך כזה עלו באמת תלמידי רבינו הגר"א והבעש"ט זצ"ל בכרכת ובעידוד רבותיהם. ולדעת רבינו הגר"א זצ"ל צריך שיהיו בעלי שבע מדרגות שהבאנו לעיל, ואז הם מרחיבים בכך את הקדושה ומגשרים את הס"מ והם בבחינת משיח מורעו של יוסף, והלאה שיעזרו ה' ונמצא היום כאלו ובודאי ישמח בביתאם.

עטרת חסידים

ממשנת החסידות על פרשת השבוע

נאום הגבר שתום העין

מעונן ומנחש וממשך וקוסם, והאיך היה יכול לשרות עליו רוח הנבואה, ולא היה זה אפשר מצדו כלל, אבל ההכרח היה עצום מאד לעשותו בניא. שלא יאמרו האומות אתה רחקתנו כנ"ל, לזאת היה הענין הזה קשה מאוד, כי לא היה עצה אין לעשות עמו, מה עשה הקדוש ברוך הוא, סימנה, וסתם לו את מעיניו, ולא היה יכול לראות בזה העין, ועל ידי כן חלה הקדושה והנבואה עליו על ידי זה העין שלא חטאה, והנה שגילה לנו התרגום ופירש על 'שתום העין' ד'שפיר חזוי', רצה לומר מדהיה סומא באתם מעיניו, לזאת היה שפיר חזי הנבואה, אבל לא לא היה שתום העין לא היה בו מקום ודרך לחלו עליו הנבואה" עכ"ל ק"ק.

וכדברים הללו, נודע מה שהביא מרנא החת"ם ז"ע בשם רבו ההפלאה ז"ע (בהקדמה לספר המקנה) "אך האור הנגון ומופלא הזה שאיך עיניו הסטוריים השכילים לא ישיגוהו האדם בהיותו עכור ומלוטש בחומר הגופני, כי עיני הגשמיים הם מתנגדים ומחשיכים עיני השכל...". ומעתה אימץ החת"ם פתגם סופרי' המלך אשר מברלא בפומיה: כחשיכה כאורה, שמעת שחשך מאור עינו לא י"ע האיר עיני שכלו ביתר שאת ולקוטי חברי בן חיים תורת משה בראשית, בהעלותך) וע"כ עוצמים עינים בקר"ש שכשאשר רוצים לייחד המחשבה צריך לנעול עיני הבשר להתייחד עם עיני השכל, וע"כ היו הדבורים הקדושים והנביאים סגי נהור, ופוק חזי עמא דבר כאשר רוצים להבין דבר על ברוי מעצמים העיניים (תוי"מ קרח, דרשות חת"ס ועוד וע"כ יק' יקר בפרשתינו).

זהו יסוד גדול בעבודת הש"ת בפרט לזכות להשראת השכינה ולהשגה בתורה הקדושה, ודבר זה נודע מכל ספרי רבותינו ומאורינו הבט נא וראה לשון קדשו של הכהן הגדול מראדמסק ז"ע בפרשתינו, בפסוק "וכיסה את עין הארץ". וז"ל ק"ק:

ידוע כי עיקר הקדושה של האדם בשמירת העינים, בחי' הראות כמ"ש (בראשית לח. כא) 'איה הקדושה היא בעינים' הקדושה הוא בעינים לכן צריך שמירה מעולה מאד, כי היזק ראייה שמי' היזק (ביב ב) ר"ל שפוגם בשם "כי כנודע" זהו שאמר (ויבס) 'איה עין הארץ' לשון כסות עינים שראה בלק את בני ישראל (במדבר כד. ד) נופל וגלוי עינים. ר"ל זאת הנפילה כתוב כי 'גלוי עינים שלא שמר בחי' הראות כנ"ל"'.
והנה חדשים אלו מיועדים לכך במיוחד זהו העבודה המיוחדת הנדרשת לאדם בימים אלו, ועל זה כותב יעקב הכהן, כנודע מפי הארז"ל החי, אשר 'ברית כרת לעיני מה אתבנון על בתולה' דקא' על חדשי תמוז אב הקודמים לחודש אלול מזל בתולה.

ורביה"ק בעל האמרי נועם לר"ח תמוז כותב דברים נפלאים בזה, הבט נא וראה לשון קדשו ותחיה נפשך.

פרשת בלעם שתום העין ד'שפיר חזוי', בחינת 'עין העדה' שבצד הקליפה אשר מזהה שקי יחודה נופל וגלוי עינים, מאלפיו ביה ודעתה בחרבה מידות העבודה אמונה והדת הישראלית, לא בכדי רצו חכמינו ז"ל לקבוע מפורש מה טובה בתפילה מידי יום ביומו, וכבר ידוע שפרשת זה שכתב בזה הגה"ק בעל החתם סופר ז"ע בתשובתו (י"ד ש' שני עיי"ש) שפרשה זו היא מיסודות האמונה. (... כל התורה כולה ראינו בעינינו חזוי מ"פ בלעם. מי הגיד לנו מה ח"י בין מלך מואב ובין קוסם אחד בלעם שכא אליו אל ארצו ולמה בא ומי הביאו, ומי ידע שגבה מוכחות ונשרצה לקלל ונהפך לברכה, ומי בא בסודם, וישראל היו שרויים במדבר, ואם הם עמדו בארץ מואב בראש הפסגה וראו למטה אל המדבר למרחוק, מאין ידעו וישבי מדבר שמביטים עליהם מראש ההר הזה ושמתחיים עליהם, ואפי' מרע"ה לא ידע ורק מפה הקב"ה ית"ש נבחנו הדברים. והנביא צוחו (מכ"ה ו' ה') זכר נא מה יעץ בלק וגו'. והנה המאמין בכל התורה ובמצותיה רק מסתפק ב'פ בלעם הרי הוא כופר בה' אלקינו ח"ו (אה), ולא יאמר אדם ש'פ בלעם היא עיקר מעיקרי התורה שבנו עליו בנין, ומ"מ הכופר בה כופר בעיקר, וה"ה ומכ"ש בגאולה אחרונה המפורשת מפי ה' למרע"ה ואם יחי' נדחך בקצה העולם וגו' וכפר אדמתו עמו וכיוצא בו. ה' הסוב המביט יסוב לנו ויורנו מארחותיו, ולבלב בלעם וניה ממזכריו, לשמור תורותיו וחוקותיו, נעלה לציון ברננים ודבר אלקינו נשמע פנים אל פנים') ומבוכותיו של אותה רשע אתה למד כיצד היה לאיש הישראלי לנהוג, ובפרט בעיני השעה, חדשי תמוז ואב אשר עליו להעבירם משלש הסט"א צד עשו, ולהחזירם לסטרא דקדושה צד יעקב אבינו ע"ה.

רבותינו למדונו מנין שאב אותה רשע כוחותיו בטמאותו את עיניו, וכך גילה לנו מרן אור שבעת הימים הבעל של טוב ז"ע, בפסוק: "וישא משלו ויאמר נאום בלעם בנו בשור ונאום הגבר שתום העין", ובתרגום פירש ויאמר 'גברא דשפיר חזוי'.

וז"ל (בספר קהלת יצחק הובא בביש"ט): "שמעתי בשם הבעל שם טוב וצלה"ה, דכוננת התרגום הוא כן, דאיתא במדרש (רבה ריש פ' בלק) הובא ברש"י ז"ל מפי מנה שורה הקב"ה שכינתו על גוי רשע, כדי שלא יהיה פתחו של לאומנו, לומר שאילו היו לנו נביאים חזונה למותם וכו', וזאת ידוע והמלעל בגאולה היו צריכין קדושה יתירה, והנה האדם יש לו ה' חושים, חוש הראייה וחוש השמיעה וחוש הטעם וחוש הריח וחוש המישוש, וכנגדן יש לו חמשה חושים רוחניים כמו שכתב (קהלת א') 'ולכי ראה הרבה חכמה', (מלכים א' ג') ונתת לעבדך לב שומע', (ישעיה י"א) 'זהירחו ביראת ה', וכן יתר החושים (מבואר בקהלת רבה פ"א) וצריך האדם לטהר ולקדש את החושים החיצוניים הגשמיים, ועל ידי זה חלה הקדושה על חושים הפנימיים הרוחניים, ותחול עליו רוח הנבואה, אכן בלעם הרשע היה היפך מזה, כי טימא את החושים החיצוניים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין דק"ה) שבא על אתנו, ועוד היה

הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע י"א תמוז תקצ"א

הטיבו להכיר סימני חכמה וגדולה מתוך הציור. שאר העם עדיין לא ידעו ולא הבינו. עברו ימים וחלפו חודשים, ועדיין לא מלך מלך בארץ, עד שהגה אחד השרים רעיון מבריק, הוא נטל את מטלטליו וקם ונסע אל אותה ארץ רחוקה, שם פגש באיש המופלא, ומשאה כי טוב הוא הביא אותו בעצמו אל ארצו, להראות העמים והשרים את יופיו ואת אורו כי טוב הוא.

הוא העמיד את האיש בכיכר המרכזי של עיר הבירה, והודיע קבל עם ועדה, כי ניתן לבוא ולראות את האיש המיועד למלך על כל הארץ. ואכן, מכל קצווי המדינה נהרו רבבות לחזות בנועם פניו של האדם הגדול בענקים, ואף שמעו את אמרו כי נעמו, והתבוננו בהליכותיו כי טובו, עד שכולם פה אחד בחרו בו, וישמו כתר מלכות בראשו.

רבו שמעון בר יוחאי, זוהר קדשו, גילה לעם ישראל כי אי-שם בארץ רחוקה הקל מסתתר בשפירר חביון, השכל הנעלם מכל רעיון. הוא גילה שישנה פנימיות לתורה, וכי יש עומק בבריאה, מה שהיה עד אז בגדר שמועה גרידא. אך למרות התיאורים המופלאים שכתב בספרו הקדוש, על חביבותן של ישראל בעיני אבינו שבשמים, עדיין היה הדבר רחוק מהמון העם, ולא ידעו ולא הבינו, כי לאו כל מוחא סביל דא. עד שבא רבינו האריז"ל, שגילה לעמו סודות התורה ומטמוניה, ואמנם ראה כל העם את הציורים המופלאים שנתן, אולם רק החכמים והנובנים בעם ירדו לסוף דעתו, והכירו בציורו את גדלות הבורא יתברך שמו, וסודותיו העצומים.

ואולם, משהופיע רבינו הבעל-שם-טוב הקדוש בהאי עילמא, וראה והבין את מצבם של המון העם, כי רחוקים הם מלהמליך על עצמם את מלכותו יתברך שמו, הלך והביא את כבוד מלכותו יתברך בעצמו אליהם! באור תורתו הבהיר גילה רבינו הבעש"ט, כי הצמצום אינו כפשוטו, וכי מלוא כל הארץ כבודו, ואין עוד מלבדו, עד שכל הבריאה כולה איננה אלא לבוש יתברך שמו, ואין לנו אלא להתבונן ולהציק מבעד ללבשו, ולהנהיג מזיו שכינתו!

עד כאן משלו ונמשלו של מהרצ"ה בפני אותן און בעל הקצות, שנפעם למשמע הדברים.

מקורות: ילקוט עטרת צבי; כרם ישראל; דברים עריבים

מפורש (קהלת רבה ג, א): "ראוי היה שתינתן התורה בימי אברהם אבינו ע"ה, אלא את הכל נשה יפה בעתו" (קהלת ג, א). גם משנת החסידות, שהיא חלק בלתי נפרד משלימות התורה, גילה השי"ת בעת שעלה במחשבתו יתברך לגלותו.

המשיר ה'קצות' והקשה:

והלא לפי דעתכם, החסידים, תורתו של רבכם הבעל-שם-טוב מיוסדת על אדני תורת הקבלה שגילה רבינו האריז"ל, מדוע אם כן לא נוסדה תנועת החסידות כבר בימי ההם, סבכי לדמותו של האריז"ל?.

אל יחר לאדוני, נענה אליו רבי צבי הירש, 'זאסבייה את דברי בארוכה'.

וישא משלו ויאמר:

מלך אחד, בארץ אחת, שבק חיים לכל חי, ולא השאיר אחריו יורש. החליטו אפוא שריו ועבדיו וכל עמו, לחפש אחר איש הדומה לו, במידותיו המיוחדות ובתכונותיו המופלאים, שיהא ראוי לשבת על מקום כבודו.

כעבור זמן מה, הגיעה שמועה ממרחקים, כי ישנו איש אחד, המתגורר אי-שם בארץ רחוקה, שהוא חכם מופלא, מושלם במעלות רמות ובעל תכונות נדירות, עד שאין כמוהו בכל העולם כולו, אשר לו נאה לא יאה כתר מלוכה.

אלא שכל עוד הייתה זאת שמועה גרידא, לא נטה העם להתייחס אליה, עד שבא אורח מן הארץ ההיא, ואכן סיפר לפניהם על אותו איש-פלא. תיאורו העצומים שבו את לב השרים ועבדי המלך, אך המון העם לא ירדו לעומק הדברים, ומשום שהיה הדבר תלוי בבחירת העם, לא הצליחו להוציא את הכתרתו אל הפועל.

כעבור זמן מה, הופיע בארצם סוחר אחד שעסק במסחר האומנות, והיה מטייל בארצות מן העולם ועד העולם, ומוכר תמונות וציורים ושאר מעשי אומן. אמנם לא ביקר האיש מעודו בארץ הרחוקה ההיא, אולם הבין מרכולתו שהציע למכירה בלטה ציורו של האיש ההיא, ששמו ה'טוב הגיע מכבר אליהם. התכנסו ובאו כל העם לחזות בציור פניו של האיש, אלא שרק החכמים שבהם

וישא משלו ויאמר / המפגש עם בעל הקצות'

בימי צעירותו, בטרם נודע בעולם התורה על שם ספרו 'קצות החושן', עוסק היה הגאון האדיר רבי אריה לייב העלער, לימים רבה של סטרי, כמלמד דרדקי בבתי הנגידים, לצורך פרנסתו.

גם בניו של ר' מרדכי, נגיד הקהל בעיר הגדולה לבוב, זכו לקבל תורה מפי אותו גאון. וזש, בביתו של העשיר הזה, פגש ה'קצות' פעמים רבות את הצדיק רבי יצחק אייזיק מקפריסא, שאותם הימים עסק לפרנסתו כמנהל החשבונות של ר' מרדכי. ה'קצות' שנמנה על המתנגדים לדרך החסידות - מחד, ורבי יצחק אייזיק שחסידי היה - מאידך, מצאו את עצמם לא אחת נקלעים לוויכוח בדרק עבודת ה', ועל אודות דרכו של רבינו הבעל-שם-טוב הקדוש, אם נכונה היא.

'שמע נא רבי אריה לייב, פנה אליו רבי יצחק אייזיק באחד השיחים, 'בן עילוי של י' ברוך ה', שהוא גדול בתורה ומתנהג בחסידות. לשמחתי, מירת דביקותו בדרך הבעל-שם-טוב מופלגת ממני, הוסיף ברצינות שבענווה, 'חושבני שכדאי יהיה שכבודו יפגשו וישוחח עמו בנידון...'

וממחשבה למעשה, בהודמנת הבאה, צירף רבי יצחק אייזיק את בנו רבי צבי הירש, עמו בנסיעתו לבובה, רבי צבי הירש נמנה על חמשת בניו הקדושים, הנודעים בסימן שנחנה בהם אמם הצדקנית, בפסוק 'במשלהי נעלה - ר"ת רבי בעריש מזידיטשוב; רבי משה מטאמבור; רבי סענדר מקאמאראנא; רבי ליפא מטאמבור, ורבי הירש - שהיה אז אברך כמדורו, אב בחכמה ורך בשנים, ולמיים נודע כאחד מצדיקי עולם, שריבים התדפקו על פתחו לבקש תורה מפיו, הוא מהר"ק מהרצ"ה מזידיטשוב, שכונה בחיבתו הקדוש 'שר בית זוהר'.

בחרדת קודש עמד האברך מול פני הגאון בעל הקצות', שהציע לפניו את קושייתו:

'זרחי בכל הדורות מאברהם אבינו ע"ה ועד עצם היום הזה, עמדו להם לישראל חכמים ונובנים, צדיקים וגאוניו. מדוע לא נתגלתה דרך זו רק בדרות האחרונים, לבעל-שם-טוב?!!'

'אין זו קושיא', שלף האברך העילוי על אתר, 'הלא מאמר חז"ל

עטרות של שבילים

פלאות ופרפראות

כשבני ישראל יזכו לפרנסה בהרחבה יחיו בשלום ובאחדות ולא ישלטו בהם שונאיהם

וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים, וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין, נאם שמע וגו', מה טובו אהליהו יעקב משפנתיה ישראל (פד-ב, ט).

וברשי" ז"ל על שראה פתחיהן שאין מכונין זה מול זה, 'משכנותיך ישראל', וברשי" ז"ל 'משכנותיך, חניותיך'.

בספרו 'ק' עטרת ישועה' כתב רבינו הרה"ק רבי יחושע מדזיקוב זי"ע, מליצת יוסר על בני ישראל, חלה"ק:

"הנה עיקר מה שיש שליטה לאומות העולם על ישראל הוא יען שזרע ישראל בעצמם מכים זה את זה ומסיגים גבול רעהם, עד לך מרחק ומחריבין ממך יצאו" (ישעיה מט, ט). כי באם היה שלום ואחדות בין זרע ישראל והיה כל אחד מחזיק את שלו, אז ממילא לא היתה שליטה לאומות העולם להרע לנו.

אמנם הענין הוא, יען שפרנסת ישראל המה בשפל המצב וחו"כ כביכול מסיר השגחתו מהם, וע"ז המה במצור ובמצוק, עבור זה מסיג אחד גבול רעהו. אמנם כאשר יעזור השי"ת, וישגיח עלינו בעינא פקיאח לפרנס אותנו בהרחבה, אז בודאי שום אחד לא ירד לאומנותו של חבירו ויהיה שלום ואחדות ביניהם.

וזוהו 'וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו', שזרע ישראל מכים זה את זה בשבטים. 'ותהי עליו רוח אלקים', שהיה ח"ו התעוררות הדינים הנרמז בתיבת אלקים. אמנם התיווץ לזה הוא 'נאום הגבר שתום העין', כי על ידי הסרת עיני השגחה, ע"ז המה במצור ובמצוק, וע"ז עושים מה שעושים.

אמנם 'אשר מחזה שדי יחזה', שכאשר ייאמר השם לצרותיו די', הרמוז בשם שדי" כנודע (וזה"ק פתח רמ"א). 'נופל וגלי עינים', היינו שבזה שהיה נפילה ח"ו בהשגחה, יהיה 'גלי עינים', שישגיח עלינו בעינא חמלה ופקיאח. ואז 'מה טובו אהליך יעקב', שלא יהיו פתחיהן מכוונים, היינו שלא ירד אחד לאומנותו ופרנסת חבירו. 'משכנותיך ישראל', חניותך, שהחניות לא יהיו זה מול זה, רק יהיה אחדות ושלום בין זרע ישראל, ואז לא תשלוט בנו ח"ו די האומות העולם".

עד מתי קץ הפלאות

אַרְאֵנוּ וְלֹא עֵתָה אֲשׁוּרֵנוּ וְלֹא קָרוֹב דָּרָךְ פּוֹכֵב מֵיַעֲקֹב וְקֵם שְׁבַט מִיִּשְׂרָאֵל וּגְו' (בד, יז).

בכתביו, מביא הרה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זי"ע, מה שהשיב זקינו הרה"ק רבי יחושע מבעלזא זי"ע, כשנשאל כיצד תתרחש הגאולה העתידה, ותמך יתדותיו על מאמרו של האור החיים' הקדוש (בפרשתנו) שהשבוע יחול יומא דהילולא - ט"ו תמוז. וזה לשון הרה"ק מבילגורייא:

"עוד שח לא אז כ"ק אחי שליט"א (הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע), שהוא לא שמע מכ"ק אדוני אבי ז"ל (הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע) בענין הגאולה העתידה באיזה אופן תהיה. אבל שמע מפי ר' מנדל (ב"ד אורי) סטרעליסקער ע"ה ששמע מפי כ"ק זקניו ז"ל (הרה"ק רבי יחושע מבעלזא זי"ע) שאמר, שתהיה הגאולה העתידה ממש על דרך דאיתא ב'אור החיים' הקדוש פרשת בלק על הפסוק: 'דרך כוכב מיעקב', ואמר: 'אז מען וועט זוכה זיין, וועט זיין אויף אן אנדערען אופן - מיט ניסים, און חלילה נישט, וועט זיין נעבעך אויף אן אנדערען אופן, אזוי ווי עס שטייט אין 'אור החיים' הקדוש', און ער האט א קרעכץ געגעבען (=) אם נזכה יהיה זה באופן אחר, בניסים, וחלילה אם לאו, יהיה נעבעך באופן אחר, כמו שכתב באור החיים הקדוש. והוא נאמן".

וזו לשון קדשו של האור החיים' הק' שם:

"ואומר דרך' וגו', פירוש זאת היא הנבואה שאמר עליה 'אראנו' וגו', וכפל הענין ושינוי הלשון יתבאר על פי דבריהם ז"ל שאמרו (פנהדיון תת, א) שאם תהיה הגאולה באמצעות זכות ישראל, יהיה הדבר מופלא במעלה ויתגלה ישראל מן השמים במופת ואות, כאמור בספר הזהר (ח"א ק"ט, א), מה שאין כן כשתהיה הגאולה מצד הקץ ואין ישראל ראוים לה, תהיה באופן אחר, ועליה נאמר (ש"ס, ט) שהגאול יבא עני ורוכב על חמור, והוא מה שאמר, אך כנגד גאולת 'אחישנה' שהיא באמצעות זכות ישראל, שזמז באמור 'אראנו ולא עתה', אמר דרך' כוכב, שיזרח הגאול מן השמים, גם רמז לכוכב היוצא באמצע השמים לנס מופלא. כאמור בספר הזהר (ש"ס), וכנגד גאולת בעתה, שרמז במאמר 'אשורנו ולא קרוב', אמר 'וקם שבט מיראלי', פירוש שיקום שבט אחד מיראלי כדרך הקמים בעולם דרך טבע. על דרך אומרו (וינאל, ד, יד) ושפל אנשים יקים עלה, שיבא עני ורוכב על חמור, ויקום וימלוך, ויעשה מה שנאמר בסמוך".